

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στην πρόταση νόμου:

« ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ»

Ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να καταθέσει πρόταση νόμου για τη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών.

Οι εργαζόμενες και εργαζόμενοι στα Κέντρα Πρόληψης κατορθώνουν να επιτελούν κοινωνικό έργο και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους κάτω από τις δυσμενέστερες συνθήκες, δηλαδή την απουσία ξεκάθਾਰου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των δομών, τη χρόνια υποχρηματοδότηση και υποστελέχωση αλλά και την έλλειψη ρητής νομοθεσίας που θα επιτρέπει την απρόσκοπτη πρόσβαση στα σχολεία και άλλους σημαντικούς χώρους πρόληψης.

Τα 71 Κέντρα Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών που εδώ και δεκαπέντε χρόνια λειτουργούν στη χώρα μας αποτελούν σημαντικές δομές παροχής δωρεάν υπηρεσιών πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας. Οι παρεμβάσεις τους, παρεμβάσεις που σχεδιάζονται και υλοποιούνται τακτικά στο πλαίσιο μιας φιλοσοφίας που συνεκτιμά τις γενικές συνθήκες και τις τοπικές και προσωπικές ιδιαιτερότητες ως προς τα κοινωνικά, οικονομικά πολιτιστικά και αξιακά δεδομένα, απευθύνονται κυρίως σε παιδιά, εφήβους, νέους, εκπαιδευτικούς, γονείς και άλλες πληθυσμιακές ομάδες. Οι δε εργαζόμενες και εργαζόμενοι στα Κέντρα Πρόληψης έχουν καταφέρει να υπερβούν επιτυχώς, στην μεθοδολογία και στην υλοποίηση των παρεμβάσεών τους, επιφανειακές και τεχνοκρατικές προσεγγίσεις του κοινωνικού φαινομένου των Εξαρτήσεων ,πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα την κατάταξη της δουλειά τους στην επιστημονική πρωτοπορία του χώρου της Πρόληψης πανευρωπαϊκά, σύμφωνα και με το *Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (EMCDDA)*.

Τα κέντρα αυτά όμως έως τώρα δεν λειτουργούν στη βάση ενός ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου για την Πρόληψη των Εξαρτήσεων και την Προαγωγή της Ψυχοκοινωνικής Υγείας στην Κοινότητα, ενώ αυτή η απουσία ξεκάθਾਰου θεσμικού πλαισίου θέτει σε διαρκή απειλή τη λειτουργία τους ειδικά με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» από 1 Ιανουαρίου 2011, στο οποίο δεν έχει γίνει πρόβλεψη για αυτά.

Τα 71 Κέντρα Πρόληψης έχουν ιδρυθεί στη βάση της συνεργασίας της Τοπικής και Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης με τον ΟΚΑΝΑ και το Υπουργείο Υγείας, και λειτουργούν ως αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι οποίες όμως δεν αποτελούν εταιρίες των ΟΤΑ, αφού δε συστήνονται με τη διαδικασία του άρθρου 267 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων αλλά με διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Συγκεκριμένα, οι κατά τόπους Νομαρχίες, Δήμοι και Κοινότητες, από κοινού και με άλλους τοπικούς φορείς, δημιουργήσαν **αστικές** εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα προκειμένου να λειτουργήσουν «Κέντρα Πρόληψης της Χρήσης

Εξαρτησιογόνων Ουσιών και Προαγωγής της Υγείας». Στα καταστατικά τους αναγράφεται η συμμετοχή του κάθε συμβαλλόμενου ιδρυτή στο εταιρικό κεφάλαιο καθώς επίσης και οι πόροι της εταιρείας, οι οποίοι είναι, κατά τεκμήριο, οι ετήσιες εισφορές των μελών, οι εισφερόμενες δωρεές των μελών ή τρίτων, οι κάθε είδους επιχορηγήσεις από διάφορους Οργανισμούς καθώς και κάθε άλλη εισπραξη που προέρχεται από νόμιμη αιτία.

Η υλοποίηση των προγραμμάτων πρόληψης γίνεται με την υπογραφή και εκτέλεση προγραμματικών συμβάσεων τριετούς διάρκειας που συνάπτονται διμερώς μεταξύ του ΟΚΑΝΑ και κάθε αστικής εταιρείας και στις οποίες προβλέπονται επακριβώς για την ανωτέρω χρονική περίοδο, το ύψος της επιχορήγησης, η συνεισφορά του κάθε συμβαλλόμενου μέρους και ο τρόπος καταβολής της. Η **συνεργασία** μεταξύ έκαστης αστικής εταιρείας τον ΟΚΑΝΑ, λοιπόν, κατοχυρώνεται με τις προαναφερόμενες ανανεούμενες τριετείς προγραμματικές συμβάσεις, με τις οποίες ρυθμίζονται λεπτομερώς τόσο το έργο που αναλαμβάνει το συγκεκριμένο Κέντρο Πρόληψης να προσφέρει στον κάθε σημερινό Δήμο και στον κάθε σημερινό Νομό, όσο και το ανάλογο ύψος της χρηματοδότησης (με αναλυτική αναφορά στο ποσό της μισθοδοσίας, των λειτουργικών εξόδων και της εκπαίδευσης). Σημειωτέον δε ότι στο καταστατικό των αστικών εταιρειών αυτών δεν υπάρχει καμία απολύτως πρόβλεψη περί τακτικής επιχορήγησης κατά ποσοστό τουλάχιστον 50% από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Από το 2004 και μετά η επιχορήγηση γίνεται με ανά πενταετία γενικότερη προγραμματική σύμβαση, που συνάπτεται μεταξύ των Υπουργείων Υγείας και Εσωτερικών, του Ο.ΚΑ.ΝΑ., της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε και της Ε.Ε.Τ.Α.Α. Στην εν λόγω *Προγραμματική Σύμβαση για τη Λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης* αναφέρονται τα ποσά και ο τρόπος καταβολής της στα Κέντρα. Με βάση τη σύμβαση αυτή, η χρηματοδότηση προβλέπεται, ως εξής: Κατά 50% από πλευράς Ο.ΚΑ.ΝΑ. και Υπουργείου Υγείας και κατά 50% από πλευράς Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και Υπουργείου Εσωτερικών (μέσω των ΚΑΠ). Χαρακτηριστικό είναι ότι στις πενταετείς συμβάσεις δεν προβλέπεται απευθείας καταβολή και επιχορήγηση των αστικών εταιρειών από τα Υπουργεία Υγείας και Εσωτερικών αλλά μέσω Ε.Ε.Τ.Α.Α.-Ο.ΚΑ.ΝΑ. και Ο.ΚΑ.ΝΑ. αντίστοιχα. Παρότι υπάρχουν αυτές οι συμβάσεις, στην πραγματικότητα, λόγω της **ανυπαρξίας οριοθετημένου και σαφούς νομοθετικού πλαισίου για τη λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης**, πολλές φορές καταστρατηγούνται (όπως στην **Ζετία 2006-2009 από το Υπουργείο Υγείας**, που δεν τηρούσε τις οικονομικές του υποχρεώσεις, αλλά και στο διάστημα **2009-2010** οπότε τη «σκυτάλη» της υποχρηματοδότησης πήρε το Υπουργείο Εσωτερικών). Παράλληλα, λόγω της ασάφειας, των περιορισμών και της δομικής προσκόλλησης του υπάρχοντος πλαισίου στην έωλη μορφή των «αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών» το έργο που επιτελείται στα Κέντρα Πρόληψης όχι μόνο δεν εκτιμάται και δεν διασφαλίζεται αλλά αντίθετα απειλείται και η συνέχεια του.

Το θεσμικό πρόβλημα των Κέντρων Πρόληψης αναπαράγεται επί της ίδιας της νομικής υπόστασής τους ως «αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες». Οι εν λόγω εταιρείες δεν αποτελούν εταιρείες των ΟΤΑ, αφού δεν συστήνονται με τη διαδικασία του άρθρου 267 ΔΚΚ (βλ. και το υπ' αριθμ. 3728/27-3-2007 έγγραφο της Νομικής Υπηρεσίας του ΟΚΑΝΑ σύμφωνα με το οποίο «...το καθεστώς ίδρυσης και λειτουργίας των αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οι οποίες συμβάλλονται στα πλαίσια προγραμματικών συμβάσεων με τον ΟΚΑΝΑ, εξακολουθεί

να διέπεται από τις αντίστοιχες σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα και μόνον...»). Στις εν λόγω αστικές εταιρείες συμμετέχει ένα πλήθος Φορέων: Νομαρχίες, Δήμοι, Εμπορικά Επιμελητήρια, Μητροπόλεις, Σύλλογοι Εκπαιδευτικών και Γονέων, Ιατρικοί και Φαρμακευτικοί Σύλλογοι, Ομάδες Εθελοντών, ΜΚΟ. Η συμμετοχή όμως όλων αυτών των Φορέων **υπό το ισχύον θεσμικό πλαίσιο**, δηλαδή σε «αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες», όχι μόνο δεν προάγει την λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης, αλλά αντίθετα δημιουργεί σωρεία προβλημάτων σε επίπεδο λειτουργικό και επιστημονικό.

Προκειμένου λοιπόν να διασφαλισθεί το σημαντικό έργο των Κέντρων Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών με διατήρηση του ιδιαίτερου τοπικού/αποκεντρωτικού χαρακτήρα αυτού, αλλά και ταυτόχρονα να εξασφαλιστεί η συνέχεια και ανάπτυξή τους, είναι αναγκαία η ίδρυση αυτοδιοικούμενων ΝΠΔΔ (13) και η ένταξη του συνόλου των Κέντρων Πρόληψης σε αυτά, καθώς και η δημιουργία προσωποπαγών θέσεων στα ΝΠΔΔ για όλους τους σημερινούς εργαζομένους τους, με παράλληλη εξασφάλιση των απολαβών τους.

Παράλληλα, στο κατεξοχήν πεδίο αρμοδιότητάς του ως Επιστημονικός Επόπτης, ο ΟΚΑΝΑ, μέσω δύσκαμπτων γραφειοκρατικών μηχανισμών και λόγω της αναρμόδιας εστίασής του στο οικονομικό/λογιστικό σκέλος της λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης, δεν παρέχει επαρκή εποπτεία των επιστημονικών και διοικητικών στελεχών των Κέντρων Πρόληψης, ενώ υπάρχουν και προβλήματα στην παροχή εκπαίδευσης νέων και επανακατάρτισης παλιών στελεχών και επιπλέον οι περιορισμοί που θέτονται δυσχεραίνουν την εκπαίδευση των στελεχών από άλλους φορείς

Προτείνεται λοιπόν η κατάρτιση του επιστημονικού προγράμματος να γίνεται με ευθύνη της επιστημονικής ομάδας του Κέντρου Πρόληψης και ο Ο.ΚΑ.ΝΑ. να έχει την ευθύνη της διασύνδεσης και της επιστημονικής εποπτείας στη βάση ορίων και προδιαγραφών (άρθρο 4).

Σήμερα τα επείγοντα ζητήματα που τίθενται για τα Κέντρα πρόληψης είναι τα εξής:

1. Δεν υπάρχει πρόβλεψη για τα Κέντρα Πρόληψης στο Πρόγραμμα Διοικητικής Μεταρρύθμισης «Καλλικράτης», αφήνοντας τα μετέωρα από 01/01/2011.
2. Η Ομάδα Διοίκησης Έργου οφείλει να έχει γνωμοδοτήσει μέχρι τον Δεκέμβριο του 2010, λίγες μέρες πριν την εφαρμογή του Προγράμματος Διοικητικής Μεταρρύθμισης «Καλλικράτης».
3. Τα επικείμενα Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις, που θα προσδιορίσουν τις λεπτομέρειες του Προγράμματος «Καλλικράτης» θέτουν επιπλέον χρονικούς περιορισμούς.
4. Συνεχίζεται η υποχρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης από πλευράς ΟΚΑΝΑ και ΚΕΔΚΕ, που δυσχεραίνει περαιτέρω την λειτουργία των δομών σήμερα, εντός του ισχύοντος και προβληματικού πλαισίου λειτουργίας τους.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, και με δεδομένο επιπλέον το γεγονός ότι στα Οργανογράμματα των Νέων Περιφερειών προβλέπεται η λειτουργία

Διεύθυνσης Πρόληψης ανά Περιφέρεια, αλλά και μετά την πρόσφατη αναγγελία του Υπουργού Υγείας για δημιουργία Ενιαίου Φορέα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας με τη μορφή ΝΠΔΔ προτείνουμε ως επείγουσα, ρεαλιστική και βιώσιμη επίλυση του θεσμικού προβλήματος των Κέντρων Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών, την μετεξέλιξη των Κέντρων Πρόληψης σε θεσμικά ισχυρές δομές με την μορφή των 13 Περιφερειακών Ν.Π.Δ.Δ., ένα ανά Διοικητική Περιφέρεια υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, την υπό σαφείς όρους επιστημονική εποπτεία του ΟΚΑΝΑ και την ομαλή και ουσιαστική εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών.

Παράλληλα, λαμβάνοντας υπόψη το έως τώρα σημαντικό προσφερόμενο έργο, προτείνουμε την πιστοποίηση των Κ.Π. ως φορέων πρόληψης χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας με αντίστοιχη πιστοποίηση των επιστημονικών στελεχών και διοικητικών υπαλλήλων τους. Οι εργαζόμενες-οι με βάση και την πιστοποίηση αυτή θα πρέπει αυτόματα να μεταφερθούν σε αυτά τα ΝΠΔΔ.

Με την πρόταση νόμου αυτή διασφαλίζεται η ομαλή μετάβαση των Κέντρων Πρόληψης της χώρας στο νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους, θέτοντας και καλύπτοντας τα εξής θεμελιώδη κριτήρια:

- την εξασφάλιση της διαρκούς δημόσιας χρηματοδότησης των Κέντρων Πρόληψης,
- την εξασφάλιση των εργαζομένων σε αυτά,
- την αποτελεσματικότητα ως προς την επιστημονική, οργανωτική και διοικητική τους δομή και,
- την εξασφάλιση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων σε αυτά.
- την εξασφάλιση παροχής υπηρεσιών πρόληψης και ψυχοκοινωνικής υγείας

Στις σημερινές συνθήκες κοινωνικής και οικονομικής κρίσης και κατάρρευσης του κοινωνικού κράτους όπου οι κοινωνικές ανάγκες ολοένα και αυξάνονται, η ενίσχυση και η ενδυνάμωση όλων των δομών που προσφέρουν τις σημαντικές υπηρεσίες πρόληψης της χρήσης ουσιών, αγωγής υγείας και προαγωγής της υγείας είναι επιτακτική.

ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ

Στο άρθρο 1, «Ίδρυση 13 Αυτοδιοικούμενων ΝΠΔΔ και ένταξη του συνόλου των Κέντρων Πρόληψης σε αυτά», ορίζεται η ίδρυση 13 αυτοδιοικούμενων Ν.Π.Δ.Δ., ένα για κάθε διοικητική περιφέρεια και με διατήρηση της υπάρχουσας διασποράς.

Στο άρθρο 2, «Πιστοποίηση των Κέντρων Πρόληψης ως φορέων Πρόληψης Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών και Προαγωγής Ψυχοκοινωνικής Υγείας», ορίζεται η πιστοποίηση των Κ.Π. και η αντίστοιχη πιστοποίηση στελεχών και υπαλλήλων.

Στο άρθρο 3, «Δημιουργία Προσωποπαγών θέσεων στα ΝΠΔΔ για τους εργαζόμενους στα Κ.Π», ορίζεται η μεταφορά των εργαζομένων με βάση και την πιστοποίηση τους στα αυτοδιοικούμενα ΝΠΔΔ, σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις.

Στο άρθρο 4, «Κατάρτιση επιστημονικού προγράμματος και επιστημονική εποπτεία των Κέντρων Πρόληψης», ορίζεται η ευθύνη κατάρτισης του επιστημονικού προγράμματος και η εποπτεία του φορέα.

Στο άρθρο 5, «Διοίκηση των Περιφερειακών Κέντρων Πρόληψης», ορίζεται η διοικητική και οικονομική εποπτεία και η σύνθεση των Δ.Σ. των ΝΠΔΔ.

Στο άρθρο 6, «Οργανόγραμμα των Περιφερειακών Κέντρων Πρόληψης», ορίζεται η σύνταξη οργανογράμματος σε κάθε περιφερειακό Κ.Π. και η αναφορά σε αυτό τόσο των ειδικοτήτων των εργαζομένων όσο και ο αριθμός των οργανικών θέσεων για κάθε Κ.Π.

Στο άρθρο 7, «Σύνταξη Ενιαίου Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης», ορίζεται η δημιουργία ενιαίου εσωτερικού κανονισμού και ο καθορισμός Ειδικής Συλλογικής Σύμβασης και το περιεχόμενο αυτών.

Στο άρθρο 8, «Συγκρότηση Συντονιστικού Οργάνου σε Εθνικό Επίπεδο», ορίζεται η λειτουργία συντονιστικού οργάνου, η λειτουργία του και τα πρόσωπα τα οποία συμμετέχουν σε αυτό.

Στο άρθρο 9, «Τρόπος Χρηματοδότησης Κέντρων Πρόληψης» ορίζεται ο τρόπος χρηματοδότησης των Κ.Π., οι πόροι και η διαχείριση των αποθεματικών τους.

Στο άρθρο 10, «Μισθολόγιο Εργαζομένων», ορίζεται η κατάρτιση ενιαίου ειδικού μισθολογίου των εργαζομένων στα Κ.Π. μετά από διαδικασία συλλογικών συμβάσεων.